

LENGYELORSZÁG KISEBBSÉGI KÖZIGAZGATÁSA.

Lengyelország területén több nemzetiség tagjai élik kisebbségi sorsukat. Ez a sors azonban nem az elnyomatás, a megalázás sorsa. A lengyel állam kisebbségeinek egy része asszimilálódik. Lengyelország a nemzetközi kisebbségvédelmi szerződéseken túlmenő nagy engedményeket tesz a nemzetiségeknek, viszont a nemzetiségi vidékeken élő lengyel ifjúságot kötelezi, hogy tanulja meg a kisebbség nyelvét, mert azok irányítását rájuk kívánja bízni. így, miután igazi lengyel polgárok beszélnek a kisebbség nyelvét, megvan a lehetőség a kisebbség tevékenységének minden vonatkozásában való ellenőrzésére.

Figyelembe kell vennünk azt, hogy Lengyelország húsz évvel ezelőtt három állam uralma alul szabadult fel.

Lengyelország felosztása idejében a megszálló hatalmak mindent elkövettek, hogy a lengyel nemzetiséget asszimilálják. Az erőszakos eszközöktől sem riadtak vissza. Például az oroszok a görög-katholikus vallású ruténeket a görög-keleti hitre térítették és így próbálták őket eloroszosítani. Ugyanez volt a tervük a fehéroroszekkel is. A lengyeleket Oroszország távolabbi részeibe vitték. A németek mindenhova németeket telepítettek. Az a rész, ahol a lengyelséget még leginkább egyenjogúan kezelték, az osztrákok által megszállt terület volt, bár itt is iparkodtak ellentétet okozni a lengyelek és rutének között.

A régi Lengyelországon osztozó három állam területein élő orosz, ausztriai ukrán és német anyanyelvűek alkotják a zsidókkal együtt a feltámadt Lengyelországban a fő kisebbségeket. Árva megyéből és Szepes megyéből lengyel fennhatóság alá 22.700 lélek került, főként lengyel, tót, rutén és magyar. A néhány magyarjút, kik Lengyelország-

hoz kerültek, teljesen egyen jogúnak tekintik a lengyelek.

Az 1931-es népszámlálás szerint Lengyelországban 22,208.000 lengyel és 9,925.000 főnyi nemzetiség volt. A nemzetiségek közül a rutének száma a legnagyobb (majdnem 4 millió), ezután a fehéroroszkok száma a legtöbb, de találunk még litvánokat, oroszokat, cseheket, németeket és még több kisebbséget.

A ruténség és a fehéroroszkok, Lengyelország több tartományában, zárt tömegekben élnek. Számos község van, ahol a kisebbség a lakosság többségét alkotja. A fehéroroszkok többnyire földművesek, a németek kisebbségei ellenben ipari és kereskedelmi központokban elszórtan élnek, különösen a pomerániai és poznani vajdaságokban, Lotz környékén és Sziléziában. Ugyanez a helyzet a zsidóságnál is, akik inkább az ország keleti részein élnek. Néhány városban kizárólag zsidók laknak.

A földreform terén a lengyel állam nem tett különbséget lengyel és kisebbség között. Mindenki szerezhetett földet magának. Ennek bizonyosága, hogy számtalan birtok, mely az orosz uralom alatt is megmaradt lengyel kézen, most a kisebbségek kezébe került.

A nyelvhasználat terén is igen engedékeny a lengyel. Egy 1924. évi rendelet szabályozta a közigazgatásban, az iskolákban a rutének, fehéroroszkok és litvánok nyelvhasználatát. A rendelet kimondja, hogy úgy az államnál, mint az önkormányzati hatóságoknál a hivatalos nyelv az állam nyelve, ez alól azonban vannak kivételek. A rutének az általuk lakott 5 vajdaságban, a fehéroroszkok 3 vajdaságban, a litvánok pedig a vilnai vajdaság 2 járásában saját anyanyelvükön intézhetnek beadványokat az első- és másodfokú hatóságokhoz. A hatóságok részéről a válaszadás általában lengyel nyelven történik, kétnyelvű választ csak abban az esetben adnak, ha ezt kifejezetten kérik. A községi eljárások a beadvány nyelvén válaszolnak. A képviselőtestületek tanácskozási nyelve a kisebbségi vidékeken tetszés szerint a kisebbség vagy az állam nyelve. A vajdasági hivatalos közlönyökben a törvények és rendeletek az állam és a vajdaság másik jegyzőkönyvi nyelvén kerülnek közlésre. Az egyik kisebbségi község a másik kisebbségi községgel saját anyanyelvén érintkezhetik. A bíróságoknál a tanúk anyanyelvükön tehetnek vallomást.

Hasonló kisebbségvédelmi szempontok szerint van megállapítva a nyelvhasználat az iskolákban is. Ahol legalább 25%-nyi kisebbségi lakosság van, 40 ugyanezen iskolai körzethez tartozó gyermeknek anyanyelvi oktatása biztosítandó, úgy az állami, mint a magán- és önkormányzati testületek által fenntartott elemi iskolákban. Legalább 25 gyermek szülőinek hasonló kívánására kétnyelvű a tanítás. Ha

azonban az iskolai körzetben nincs legalább 20 olyan gyermek, kiknek szülői az állam hivatalos nyelvén való oktatást kívánják, az iskola 40-nél kisebb nemzetiségi létszám mellett is lehet nemzetiségű tannyelvű. A lengyel nyelv tanítása mindig kötelező. A nemzetiségi vidékeken 150 középiskolai tanuló szülőinek kívánságára a középiskola is kisebbségi iskola. A nemzetiségi vidékeken lakó lengyel ifjúság már az iskolában megtanulja a nemzetiségi nyelvet. Ennek különös előnye az, hogy nemzetiségi vidékeken is lengyel tisztviselőket lehet alkalmazni.

A kisebbségek saját maguk határozzák meg, hogy milyen nemzetiséghez tartoznak.

A lengyelek is tudományosan foglalkoznak a kisebbségi kérdéssel és erre a célra 1921-ben kisebbségi intézetet is alakítottak Varsóban.

E vázlatos ismertetésből is kitetszik, hogy Lengyelország azok közé az államok közé tartozik, amelyek a kisebbségjogokat tiszteletben tartják s a nemzetiségek szabadságát biztosítják.

Kertész János dr